

РОЗДІЛ II Домінуючі проблеми повоєнного мирного врегулювання. Версальська конференція

1. Паризька мирна конференція. Діяльність “Рад”.
2. Створення Версальської системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. История международных отношений и внешней политики СССР. – Т. 1. 1917-1945. – М.: Международные отношения, 1986. – С. 56-88.
2. Дэвид Ллойд Джордж. Правда о мирных переговорах: В 2 т. – М.: Издательство Иностранной литературы, 1957.
3. Цыганков Г.А., Дробот Г.А., Фельдман Д.М. Международные отношения как объект изучения: Учебное пособие. – М., 1992.
4. Пронь С.В. Новейшая история стран Азии и Африки. – 1917-1994 гг.: Курс лекций. – Николаев, 1995. – С. 25-26.
5. Коппель О.А., Пархомчук О.С. Міжнародні відносини ХХ сторіччя. – Київ, 1999.
6. Протопопов А.С., Козьменко В.М., Ельманова Н.С. История международных отношений и внешней политики России. 1648-2000. – М., 2001. – С. 203-212.
7. Гайдуков Л.Ф. та ін. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1980-2000 роки. – К., 2001. – 621 с.

1. Необхідно звернути увагу на визначення міжнародних відносин, посиляючись на “Британську енциклопедію”:

“Дисципліна, яка пробує аналізувати умови, потреби і стремління, що впливають на зовнішню політику націй (держав); зразки (моделі) сили інтересів і виправдань, які розвинулися універсально і регіонально; процеси налагоджень, пристосувань та змін, якими намагаються засипати прірву між практикою і теорією”¹.

Це перша теза.

Друга: Враховуючи величезну кількість літератури щодо Паризької мирної конференції (починаючи від “Истории дипломатии”. – Т. I-IV. – М., 1976), переконаний, що більш вдало, конкретно, аргументовано цю тему **вперше** викладено в праці: Протопопов А.С.

¹ Encyclopedia Britannica. Oxford; London, 1970. – Vol. 12. – P. 435.

и др. “История международных отношений и внешней политики России. 1648-2000”. – М., 2001. – С. 203-212.

Третя теза: Незважаючи на високу оцінку цієї роботи, навіть у ній зустрічаються **фактологічні** помилки.

Приклад: на сторінці 203 читаємо: “Парижская мирная конференция, проходившая с 18 января по 28 июня 1919 года”.

Відкриваємо “Советский энциклопедический словарь”. – М., 1980 (!). – С. 980: “Парижская мирная конференция проходила с 18 января 1919 по 21 января 1920 года”.

І це правда!

Тому – **теза четверта:** вивчаючи будь-яку тему, будемо пам’ятати головні методологічні засади: об’єктивність,

історизм,
модернізм.

Переходимо безпосередньо до розгляду означеної проблеми.

Паризька мирна конференція:

Хронологічні межі роботи: 18 січня 1919 – 21 січня 1920 років.

Кількість країн-учасниць – 27 (з домініонами Великої Британії – 32).

Мови конференції: англійська та французька.

Порядок денний (офіційний):

1. Підписання мирного договору з Німеччиною та її союзниками.
2. Створення Ліги Націй.

Діяльність “Рад”:

“Рада-10” – 18.01.1919 р. до **середини лютого 1919 р.**

Питання: 1. Створення Ліги Націй (25 січня – прийняття резолюції).

2. Договір з Німеччиною.

Склад: США: Вільсон – Лансінг;

Англія: Ллойд-Джордж – Бальфур;

Франція: Клемансо – Пішон;

Італія: Орландо – Сонніно;

Японія: Макіно – Шінда.

“Рада-4”: 24 березня – 28 червня 1919 р.

Питання: 1. Договір з Німеччиною.

2. “Російське питання”.

Склад: Вільсон, Ллойд-Джордж, Клемансо, Орландо.

Необхідно звернути увагу на 2(!) принципових моменти.

Перший. Версальський договір: 440 статей,

15 частин,

208 сторінок.

Наприклад, **статті 42-44** – про створення Рейнської демілітаризованої зони;

стаття 80 – заборонявся аншлюс Австрії (відбувся 12-13 березня 1938 р.);

статті 213-284 – питання про репарації.

Другий момент: діяльність німецької делегації (хронологія):

18 квітня 1919 – отримання запрошення;

30 квітня – прибуття (голова Брокдорф-Рантцау);

7 травня – вручення тексту договору;

20 червня – рішення “Ради-4” про початок військових дій проти Німеччини, якщо до 7.00 23

червня не буде підписано договір;

28 червня – підписання договору.

“Рада-5”: 28 червня 1919 р. – 21 січня 1920 р.

Склад: Лансінг, Бальфур, Пішон, Сонніно, Сайондзі.

Питання: підписання договорів з союзниками Німеччини:

10 вересня 1919: Сен-Жерменський – Австрія;

27 листопада 1919: Нейський – Болгарія;

4 червня 1920: Тріанонський – Угорщина;

10 серпня 1920: Севрський – Туреччина.

2. Версальська система – це низка договорів, яка була підписана під час роботи Паризької мирної конференції 1919-1920 рр. учасниками форуму з Німеччиною та її головними союзниками в першій світовій війні (Версальський, Сен-Жерменський, Нейський, Тріанонський, Севрський).

Версальська система передбачала територіальні, репараційні, військові, колоніальні постанови.

Території: Німеччина втрачала в цілому: 1/10 – населення;

1/8 – території:

- Ельзас, Лотарингія відходили Франції;
- Еймен, Мальмеді, Морене – Бельгії;
- створена Рейнська демілітаризована зона (50 км – правий берег Рейну; повністю – лівий);
- три зони окупації (м. Кьольн – виводили війська у 1925 р.
м. Кобленц – виводили війська у 1930 р.
м. Майнц – виводили війська у 1935 р.);
- Саарський (вугільні запаси) басейн – під протекторат Ліги Націй;
- частина Верхньої Сілезії – Польщі;

- частина Північного Шлезвігу – Данії;
- Гданськ (Данциг) – вільне місто;
- Клайпеда (Мемель) – вільне місто (з 1923 – Литві);
- Гульчинський район – Чехословаччині;
- на о. Гельголанд та Дюн – знищити військові укріплення.

Репарації: Франція вимагала 800 млрд. марок;

Англія – 480 млрд. марок;

США – 228 млрд. марок.

Рішення комісії: перший внесок Німеччини
до 1 травня 1921 р. – 20 млрд. золотих марок.

Військові постанови:

- відмінялась військова повинність;
- до 31 березня 1920 р. німецька армія повинна була складати чисельно – 100 тисяч;
- офіцерів – не більше 4000;
- служба в армії: солдатів – 12 років,
офіцерів – 25 років;
- ліквідовано Генеральний штаб;
- ВМФ: кількість – 15 тисяч осіб,
6 броненосців; 6 легких крейсерів,
12 контрміноносців, 12 міноносців;
- підводний флот заборонявся.

Колонії: Того, Камерун отримали Англія, Франція;
Східна Африка (Танзанія) – Англія;
Руанда, Урунді – Бельгія;
Південно-Західна Африка (Намібія) – Південно-Африканський Союз;
Кіонгський трикутник – Португалія;
Нова Гвінея (Східна) – Австралія;
о. Самоа – Нова Зеландія;
о. Каролінгські, Маріанські, Маршаллові – Японія.

Розподіл доповнив Севрський договір (10 серпня 1920 р.):

Сірія, Ліван – Франція;
Палестина, Месопотамія (частина Іраку) – Англія;
Туніс, Марокко – Франція;
Єгипет – Англія;

анексовано Англією о. Кіпр.

Версальська система була порушена (фактично відмінена) на Локарнській конференції (Швейцарія) **5-16 жовтня 1925 р.** (Англія, Франція, Німеччина, Італія, Бельгія, Чехословаччина, Польща).

Договір (Рейнський пакт) було підписано 1 грудня 1925 р. у Лондоні (крім Чехословаччини та Польщі):

- недоторканність німецько-французьких
німецько-бельгійських } кордонів;
- збереження Рейнської зони...

У **1936 році** Німеччина ремілітаризувала Рейнську зону.

Таким чином, можна вважати, що ще наприкінці 1925 року провідні країни світу фактично відійшли від Версальської системи, а у 1936 році на виконанні її рішень “поставили крапку” остаточно.